

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 340.0(477):343.82

Джу́жа О. М. – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1347-4937>

Історико-правове дослідження кримінально-виконавчої системи України

Рец. на кн.: Осауленко А. О. Законодавчі основи становлення та розвитку кримінально-виконавчої системи України (1990–2005 рр.) : монографія. Київ : Вадекс, 2019. 450 с.

У сучасній юридичній науці відбуваються процеси зближення юридичних дисциплін, їх взаємовплив і комплексні міжгалузеві дослідження. На сучасному етапі формування демократичної правової держави актуалізуються питання становлення й розвитку правової системи України та її складових – правових інституцій. Однією зі складових правової системи України, її підсистемою, є кримінально-виконавча система нашої країни, яка за роки існування української державності пройшла складний шлях реформування.

Становлення та розвиток кримінально-виконавчої системи є недостатньо дослідженою проблемою як в історії держави й права України, так і в історії та теорії кримінально-виконавчого права.

З огляду на це, заслуговує на увагу монографія докторанта відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ, кандидата юридичних наук, доцента А. О. Осауленка, у якій уперше здійснено спробу комплексно дослідити законодавчі засади становлення та розвитку кримінально-виконавчої системи України з 1990-го до 2005 року.

Структура монографії є логічною та обґрунтованою, забезпечує створення цілісного уявлення про реформування кримінально-виконавчої системи в перші 15 років незалежності Української держави. Монографія містить чотири розділи, структурно пов'язані між собою.

У першому розділі «Історико-правові витoki становлення законодавчих основ кримінально-виконавчої системи України (1990–1995 рр.)» автор характеризує фактичний стан виправно-трудової системи України напередодні реформування, висвітлює основні ідеї становлення нової стратегії реформування кримінально-виконавчої системи України (1990–1991), законодавче забезпечення реформування кримінально-виконавчої системи в перші роки існування України як незалежної держави (1992–1993), а також підготовчі заходи Української держави до вступу у Раду Європи (1994–1995).

Досліджувану проблематику розглянуто крізь призму євроінтеграційних процесів, які відбувалися

в Україні. Цим питанням присвячено другий розділ монографії – «Європейський вимір розвитку законодавчих основ кримінально-виконавчої системи України (1996–2002 рр.)». Автор аналізує європейську правову традицію функціонування пенітенціарної системи, теоретико-правові питання впливу Конституції України на формування законодавчих засад кримінально-виконавчої системи, заходи Української держави з виконання своїх зобов'язань щодо реформування зазначеної системи після вступу до Ради Європи (1996–2002).

У третьому розділі «Доктринальні та компаративістські засади Кримінально-виконавчого кодексу України (2003 р.)» автор вивчає кримінально-виконавчу доктрину, а також зміст і новації Кримінально-виконавчого кодексу України, здійснює його компаративістський аналіз та висвітлює основні аспекти конкретизації положень цього Кодексу й інших законів у підзаконних нормативно-правових актах.

У четвертому розділі «Стан реалізації законодавчих основ кримінально-виконавчої системи та перспективи їх розвитку в умовах європейської інтеграції України» обґрунтовано заходи з реалізації положень Кримінально-виконавчого кодексу та подальшого реформування кримінально-виконавчої системи України протягом 2003–2005 років, схарактеризовано Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23 червня 2005 року № 2713-IV, визначено його місце в структурі законодавчих основ цієї системи й окреслено перспективи вдосконалення їх в умовах європейської інтеграції нашої держави.

Водночас автор зауважує, що в наш час, коли триває доволі суперечливий процес чергового реформування кримінально-виконавчої системи після переходу її в структуру Міністерства юстиції України, насамперед слід урахувати як позитивний, так і негативний досвід реформування кримінально-виконавчої системи в перші 15 років незалежності України.

Рецензована монографія логічно побудована, що дало змогу автору комплексно висвітлити

особливості законодавчих засад становлення й розвитку кримінально-виконавчої системи України протягом 1990–2005 років.

Отже, теоретична та практична значущість дослідження А. О. Осауленка є очевидною. У рецензованій монографії використано юридичну, історичну та логічну термінологію, відповідні правові поняття. Робота містить ґрунтовний історичний та правовий матеріал, аналіз чинних у досліджуваній період нормативно-правових актів і загалом тогочасної історико-правової дійсності, заповнює прогалини історії формування державно-правових інститутів, зокрема інституту виконання кримінальних покарань, і трансформації виправно-трудової системи в кримінально-виконавчу.

Стиль викладу матеріалу монографії А. О. Осауленка чіткий та виважений. Обґрунтовані й логічні висновки наприкінці дослідження підтверджують високий науковий рівень роботи.

Водночас, констатуючи безумовні позитивні аспекти рецензованого монографічного дослідження, слід зауважити і про наявність у ньому дискусійних тверджень автора.

Зокрема, прийняті в аналізований період деякі законодавчі акти, концепції та програми розглянуто здебільшого позитивно, без критичного осмислення. Однак не всі висновки слід вважати достатньо обґрунтованими та виваженими, що спонукає до дискусій, які мають зумовити подальше вдосконалення законодавчих засад кримінально-виконавчої системи нашої держави.

Проте ці зауваження суттєво не позначаються на позитивній оцінці роботи. Загалом монографія А. О. Осауленка «Законодавчі основи становлення та розвитку кримінально-виконавчої системи України (1990–2005 рр.)» є актуальним науковим дослідженням, підготовленим на доволі високому науково-методологічному рівні. За своїм теоретичним рівнем, багатоаспектністю аналізованих проблем буде цікавою для науковців, студентів юридичних освітніх закладів і факультетів, усіх, хто вивчає проблеми як історії держави та права України, так й історії та теорії кримінально-виконавчого права.

Рецензія надійшла до редколегії 28.11.2019

Dzhuzha O. – Doctor of Law, Professor, Chief Research Fellow of the Department of the Organization of Scientific Activities and Protection of Intellectual Property Rights of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1347-4937>

Historical and Legal Study of Criminal-Executive System of Ukraine

Review of the book: Osaulenko A. Legislative bases of formation and development criminal-executive system of Ukraine (1990–2005) : monograph. Kyiv : Vadeks, 2019. 450 p.